

Synergy of forming communicative and professional competencies of future employees of the State Emergency Service in the process of learning a foreign (English) language

UDC 378:37.02

DOI: <https://doi.org/10.15421/172651>**Hron Victoria**Ph.D., <https://orcid.org/0000-0002-1221-3658>, gronv9162@gmail.com

National University of Civil Protection of Ukraine (Cherkassy, Ukraine)

Abstract.

Relevance. The relevance of the chosen topic is due to the intransitive significance of language training both in terms of socio-cultural adaptation and from the point of view of the high-quality performance of professional duties by future specialists in the field of civil protection and fire safety. In today's conditions, the study of English in universities of the State Emergency Service of Ukraine is of particular importance, since it is the main means of communication in Euro-Atlantic structures, as well as the language of the global technological zone.

Purpose. The main task of the investigation is to search for manifestations of the mutual influence of educational practices of language and professional training by systematizing the experience of teaching a foreign (English) language in a professional direction to cadets and students studying in the educational and professional programs "Civil Defense" and "Fire Safety".

Results. As a result of the research, the mechanism of activation of cognitive processes during the study of a foreign (English) language was clarified. The two-way determining nature of the interaction of individual speech models and the nature of the acquisition of foreign language schemes was assessed: communication skills in the native language are the foundation for the acquisition of a foreign language, which in turn allows to increase the level of proficiency in the native language. In addition, a practical opportunity was identified to use professional content information as a way to motivate cadets and students to learn a foreign (English) language.

Conclusions. The unfoundedness of a purely applied approach to ranking academic disciplines by the degree of significance in the future professional activities of rescuers has been proven. In particular, it has been established that studying a foreign language (English) not only contributes to intellectual growth, but also increases the quality of professional communication and improves the ability of higher education students of specialized institutions to systematic technical thinking.

Key words: foreign language, communication skills, cognitive schemas, professional training

Синергія формування комунікативних та професійних компетентностей майбутніх працівників ДСНС у процесі вивчення іноземної (англійської) мови

Грон Вікторія

Національний університет цивільного захисту України (Черкаси, Україна)

Анотація.

Актуальність обраної теми зумовлена неперехідним значенням мовної підготовки як у розрізі соціокультурної адаптації, так і з точки зору якісного виконання професійних обов'язків майбутніми спеціалістами у сфері цивільного захисту й пожежної безпеки. Особливої ваги в умовах сьогодення набуває вивчення англійської мови у вишах ДСНС, оскільки йдеться про основний засіб комунікації в євроатлантичних структурах, а також – про мову світової технологічної зони.

Мета. Головним завданням розвідки є пошук проявів взаємного впливу освітніх практик мовної і фахової підготовки шляхом систематизації досвіду викладання іноземної (англійської) мови за професійним спрямуванням курсантам і студентам, що навчаються за освітньо-професійними програмами «Цивільний захист» і «Пожежна безпека».

Результати. В результаті проведених досліджень з'ясовано механізм активізації когнітивних процесів під час вивчення іноземної (англійської) мови. Оцінено двосторонню детермінуючу природу взаємодії індивідуальних мовленнєвих моделей і характеру усвідомлення іншомовних схем: навички спілкування рідною мовою є фундаментом для засвоєння іноземної мови, що у свою чергу дозволяє підвищити рівень володіння рідною мовою. Крім того, виявлено практичну можливість використовувати інформацію професійного змісту як засіб мотивації курсантів і студентів до вивчення іноземної (англійської) мови.

Висновки. Доведено помилковість суто прикладного підходу до ранжування навчальних дисциплін за ступенем значущості у майбутній професійній діяльності рятувальників. Зокрема встановлено, що вивчення іноземної (англійської) мови не тільки сприяє інтелектуальному зростанню, але також підвищує якість професійної комунікації та поліпшує здатність здобувачів вищої освіти профільних закладів до системного технічного мислення.

Ключові слова: іноземна мова, комунікативні навички, когнітивні схеми, фахова підготовка.

Вступ.

Актуальність будь-якого дослідження у царині мовних студій та методів забезпечення ефективної мовної підготовки обумовлена, що найменше, двома ціннісними аспектами мови як суспільного феномена. Насамперед, варто пам'ятати, що людина, маючи надзвичайно складну психічну будову, живе відразу у двох реальностях – у світі об'єктивних речей, явищ і процесів, та у віртуальному світі символів і знаків. Отже, окрім першої сигнальної системи, притаманної всім представникам тваринного світу, людство в процесі власної еволюції виробило другу сигнальну систему, властиву лише *Homo Sapiens* і засновану на обробці слів і позначених ними понять. У цьому зв'язку можна стверджувати, що історія народів – це історія зародження, розвитку й трансформації мовних систем.

Другий аспект, який необхідно враховувати, вивчаючи мовленнєві явища, пов'язаний з функцією мови як основного інструмента організованої взаємодії в людських колективах. В такому контексті на певному етапі обов'язково постає питання вибору найбільш дієвих, раціональних і перспективних комунікативних засобів. Варто пам'ятати, що протягом всієї традиційної або аграрної фази людство представляло (а подекуди й представляє) собою сукупність сепарованих спільнот. Як зазначає британський дослідник Ернст Гелнер, всі аграрні культури існували ізольовано одна від одної: по вертикалі, “в рамках дрібних місцевостей”, і по горизонталі, в рамках внутрішнього поділу на «верхи» й «низи», стани й касти (Гелнер, 2003). Це прямо впливало на структуру мовних патернів, що також протягом тривалого часу розвивалися на принципах вертикальної й горизонтальної ізоляції..

Соціокультурні явища, які сьогодні прийнято називати національними мовами, почали своє становлення в умовах європейського індустріального переходу як письмовий стандарт, необхідний для безперебійного функціонування ланцюгів доданої вартості, винесених далеко за межі окремих населених пунктів, провінцій, земель та регіонів. Продовження окресленої тенденції у ХХ ст. призвело до складання світової виробничої і фінансової кооперації, що зрештою загострило проблему вибору універсального засобу спілкування в планетарних масштабах. Таким засобом, природно, стала мова найпотужнішої технологічної зони – англійська.

Екстраполюючи вказані висновки на сферу фахової підготовки майбутніх працівників ДСНС, маємо зазначити, що вивчення англійської мови в закладах профільної вищої освіти передбачає реалізацію трьох інтенцій. По-перше, йдеться про розширення когнітивного потенціалу здобувачів у контексті індивідуального оволодіння можливостями другої сигнальної системи. По друге – про зростання комунікативних навичок. По третє

– про удосконалення професійних знань шляхом співставлення вітчизняної термінології зі спеціальною лексикою світової технічної мови. Таким чином, мета цієї розвідки полягає в систематизації емпіричних досліджень, здійснених в процесі викладання англійської мови курсантам і студентам першого (бакалаврського) рівня, що навчаються за освітньо-професійними програмами «Цивільний захист» та «Пожежна безпека».

Як і будь-який науковий пошук, представлене розслідування спирається на поєднання загальнонаукових і спеціальних, теоретичних і практичних методів. Проте основними способами отримання нових знань стали педагогічне спостереження, природний педагогічний експеримент та порівняння академічної активності здобувачів під час занять і результатів навчання з вихідними даними.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Вітчизняний інформаційний простір насичений достатньою кількістю публікацій з тем, дотичних до предмету обговорення запропонованої статті. Чимало з них зосереджує увагу потенційних читачів на недоліках організаційного характеру. До таких належить обмежена кількість годин, що відводяться на вивчення дисципліни, відсутність можливості у студентів регулярно спілкуватися з носіями іноземної мови та брак інших мовленнєвих стимулів, недостатнє практичне спрямування набутих знань (Субота, 2024, с. 509). Також нерідко серед системних дефектів викладання іноземної, перш за все англійської, мови називають застарілі програми, нееластичність оцінювання, обмежений доступ до професійного розвитку науково-педагогічних працівників, використання переважно репродуктивних методів навчання (Nenko, 2025, р. 132).

Дещо в іншому розрізі розглядаються питання безпосередньо пов'язані з особливостями професійного й соціокультурного зростання майбутніх рятувальників. Тут значно рідше пропонуються експертні оцінки імовірних помилок, натомість детально вивчаються фактори педагогічного впливу й чинники особистісного та інтелектуального розвитку курсантів і студентів (Іващенко, 2024, с. 147-148).

У зв'язку з європейською та євроатлантичною інтеграцією України, у тому числі й у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки, особливої ваги на бувають праці, присвячені обґрунтуванню необхідності вивчення англійської мови працівниками профільних підрозділів. Комунікативний підхід, методи удосконалення навичок діалогічного мовлення та розширення лексичної бази здобувачів – все це, на думку авторів, є важливим елементом фахової підготовки спеціалістів ДСНС (Повшедна & Вітюк, 2017; Іванишин, 2023).

Окремим пунктом аналізу останніх досліджень у царині когнітивно-лінгвістичних процесів (до яких безумовно належить вивчення іноземних мов)

слід поставити проблему використання штучного інтелекту. Вказаний напрям представлений студіями над загальним дидактичним потенціалом ШІ та можливостями окремих платформ і ресурсів (Зубенко, 2023; Дроздова, 2023), Серед ризиків, пов'язаних із застосуванням цифрових інструментів у педагогічній практиці, найчастіше згадуються проблеми захисту персональних даних і дотримання норм академічної доброчесності (Козубай, 2023). Однак ментальні наслідки заміщення традиційних форм навчання взаємодією з машинним мозком, з нашої точки зору, відслідковуються недостатньо.

Результати дослідження.

Вважаємо за доцільне розпочати виклад основного матеріалу дещо неочікуваним з точки зору заявленої теми посиланням на працю відомого українського літературознавця й громадського діяча Івана Дзюби «Між культурою і політикою». Вивчаючи процеси взаємодії різних культур, вчений дійшов невтішного висновку щодо обмеженого й суб'єктивного характеру будь-яких контактів. Кожна культура, на його думку, «сприймає іншу не адекватно, не в повному обсязі та питомій якості, а лише в тих компонентах і якостях, яких сама в певний період потребує або які здатна перейняти, засвоїти» (Дзюба, 1998, с. 38).

Наступним кроком на шляху реалізації поставлених завдань має стати адаптація наведеної цитати до предмету дослідження. По-перше, на місце двох контрагентів можна помістити людину і довкілля, у тому сенсі, що людська свідомість з усього розмаїття об'єктів зовнішньої реальності сприймає лише ті предмети, явища і процеси, для яких має назви-терміни. По-друге, поняття культури можна легко замінити поняттям лінгвістичної парадигми, перетворюючи тим самим цивілізаційні контакти на акцію протистояння і взаємного впливу мовних систем. Таким чином, використання іноземної мови в якості одного з найефективніших інструментів розвитку когнітивних можливостей здобувачів вищої освіти у закладах ДСНС отримує додатковий аргумент: формування інтелектуальних здібностей відбувається через поглиблення «образної бази» кожного терміну (в тому сенсі, що під мовою ми розуміємо систему «артикульований звук – термін – образ») (Ткаченко, 2012; Потебня, 1862) і через збагачення самої «термінологічної бази».

Як це працює. Уявімо собі картинку, складену з пазлів. Кожен пазл представляє собою частину малюнку, відділену від решти довільно проведеними лініями. Цілком очевидно, що лінії на різних копіях однієї і тієї ж картини можуть проходити по-різному. Отже при зіставленні копій ми швидше за все не знайдемо ідентичних фрагментів. Вони варіюватимуться за формою, розміром і змістовим наповненням.

Тепер замість картини беремо відображену дійсність, замість химерних ліній – слова-терміни,

замість обведених елементів – образи-референти. Відразу стає зрозуміло, чому так іноді важко зробити точний переклад деяких слів та виразів і чому мовні запозичення як правило слідує за науково-технічними й культурними новаціями. Адже тут діє залізний принцип: слова і речі пов'язані контекстом спільної появи (Ogden & Richards, 1989).

На практиці подібні абстракції дозволяють послідовно обґрунтувати цілу низку польових спостережень, зроблених під час викладання й вивчення іноземної мови. Наприклад, помічено, що діалектична єдність загальнолюдського, культурно-історичного й особистісного компонентів мови виявляється в перенесенні особою індивідуального стилю говоріння з рідної на всі інші відомі їй мови. Істинним є й зворотне твердження: через вивчення іноземної поліпшуються навички володіння рідною мовою. Перше, на що хотілося б звернути увагу – це граматичний аспект. Згідно з класифікацією В. Гумбольдта, українська й англійська мови належать до різних типів. Йдеться про синтетичний й аналітичний спосіб утворення граматичних значень. Якщо в українській, переважно синтетичній, мові зв'язок між словами у реченні здійснюється в межах самих слів за допомогою закінчень та афіксів, то в англійській, переважно аналітичній, мові цей зв'язок забезпечується порядком слів й використанням службових частин мови.

Що це дає з точки зору засвоєння іншомовних моделей. З одного боку, слід пам'ятати, що опанування нових зразків говоріння і письма неодмінно спирається на патерни рідної мови. (Звідси, між іншим, щойно згаданий вплив характеристик спікера на засоби спілкування). Далі нам варто звернутися до терміну «когнітивні схеми», що віднедавна став одним з центральних понять у сфері когнітивних технологій (Сидоренко, 2014, с. 19). У широкому сенсі когнітивні схеми – це ментальні одиниці обробки й ранжування вхідної інформації у мозку людини. Якщо у мозку відсутні релевантні схеми, сприйняття і закріплення нової інформації не відбудеться (Рябоконт & Оніщенко, 2014, с. 60).

У випадку з іноземними мовами функцію когнітивних схем виконують граматичні структури. Чим далі вони відстоять одна від одної, тим менше між ними аналогій, тим важче носіям однієї мови навчитися користуватися іншою. Одночасно це ускладнює алгоритми переходу і таким чином створює додаткові стимули для інтелектуального прогресу. Тут все очевидно. Менш очевидним є факт, на який, однак, звернула увагу англійська дослідниця Кейт Фокс. Вивчаючи поведінку своїх співвітчизників К. Фокс зробила цікаве спостереження: у кожній етнічній групі (й англійці тут не виключення, а безпосередньо доведене правило) знайдеться вкрай небагато людей, здатних пояснити граматику рідної мови. Адже той, хто розмовляє вільно, бо не обирає

мовне середовище, оскільки народився в ньому, рідко замислюється над сутністю граматичних ритуалів (Fox, 2004).

А на заняттях з іноземної мови викладач постійно змушує замислюватися. Замислюватися й зіставляти принципи будови словосполучень і речень, функції іменників, дієслів, займенників, прикметників тощо, морфологічні особливості, характерні звороти рідної мови з принципами, функціями, особливостями й зворотами мови, що вивчається. В результаті здобувачі освіти починають сприймати знайомі граматичні явища не як безумовну даність, а як лінгвістичний феномен, вартий окремого осмислення.

Отже, дозволимо собі зробити короткий проміжний висновок: вивчення іноземної мови сприяє не тільки інтелектуальному розвитку курсантів і студентів (що само собою зрозуміло), але й удосконалює навички володіння державною мовою, що є необхідним елементом підготовки майбутніх працівників ДСНС.

До слова, теорія зворотного впливу студій з іноземної (у нашому випадку англійської) мови на практику спілкування материнською (у нашому випадку українською) мовою містить крім граматичного помітний семантичний аспект. Відомо, що значення слів, виразів і речень нерідко залежить від сукупності умов і обставин їх використання, що у свою чергу має синхронічний і діахронічний виміри. Інакше кажучи, для максимально точного відтворення сутності поняття, необхідно поцікавитися мовою походження і, головне – початковим (оригінальним) змістом терміну.

Методика застосування вказаного підходу базується на процедурі пошуку знайомих слів як першого етапу роботи над новою темою (текстом). Мета, що при цьому реалізується, полягає у знятті психологічних бар'єрів невпевненості шляхом демонстрації курсантам і студентам власної принципової здатності розуміти іншомовний контент. Але не тільки це. В українській мові існує достатня кількість слів, запозичених з грецької, латиської, французької, а головне – з англійської мови, що наразі є основним засобом комунікації світової технологічної зони.

Візьмемо для прикладу відоме всім і кожному слово «комп'ютер». Воно походить від англійського слова computer, що у перекладі означає «обчислювач». Перші пристрої з такою назвою дійсно були призначені лише для обчислень. Сьогодні комп'ютери використовуються повсюдно – в науці й техніці, в системах управління й контролю, в промисловості й побуті. Проте, не зважаючи на розмаїття функцій і можливостей, сучасні комп'ютери як і раніше працюють виключно з цифровими сигналами, тобто здійснюють обчислення. Інформація, представлена в інших форматах, для них недоступна (звичайно, без належної адаптації). Погодьтеся, зовсім іншими

фарбами починають «грати» вирази «цифровізація», «цифрові технології», «цифровий продукт», «цифрова копія» тощо.

Отже, встановлюючи зв'язок між англомовним прикладом й україномовною інтерпретацією шляхом аналізу походження спільних слів і виразів, ми тим самим, вирішуємо проблему розширення контекстуального простору рідної мови у візії здобувачів освіти. Окремо зазначимо, що все викладене вище однаково справедливе як по відношенню до загальнонавчальної лексики, так і по відношенню до професійної термінології. В останньому випадку йдеться також про взаємний вплив лінгвістики і спеціальних технічних дисциплін.

Немає великої таємниці у тому, що вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням потребує специфічних знань, які курсанти й студенти отримують на заняттях з предметів професійного циклу. Помічено, що здобувачі, які на початковому етапі не демонструють глибоких знань з англійської мови і, відповідно, не виявляють високої навчальної активності, але одночасно показують хороші результати на уроках фахової підготовки, зрештою починають перехоплювати ініціативу. Це трапляється у той момент, коли справа доходить до професійних термінів. Далі все залежить від вправності педагога – зуміти підтримати спонтанний інтерес і конвертувати його у стійку форму.

(Насправді буває дуже цікаво зіставляти переклад актуальних слів за темою, зроблений за допомогою словників та електронних ресурсів, з перекладом, зробленим курсантами на основі набутого професійного досвіду. Наприклад, під час вивчення теми «Класифікація пожежних драбин», назву однієї з драбин, extension ladder (висувна драбина), було перекладено як «триколінка», іншої – folding ladder (складна драбина) – як драбина-палиця. Втім, варто зізнатися, що обидва варіанти близько підходять до офіційної пожежної термінології) (Evans, Dooley & Williams, 2016, p. 61).

З іншого боку маємо всі підстави вважати, що вивчення класифікації пожеж, або видів вогнегасників й пожежних рукавів англійською мовою є чудовим приводом для повторення навчального матеріалу з основ пожежогасіння чи експлуатації протипожежної техніки.

Висновки.

Основна неточність, якої припускаються пересічні учасники дискусії щодо першочергового чи другорядного значення тієї чи іншої дисципліни, полягає у прагненні розглядати проблему у розрізі безпосереднього практичного застосування набутих знань. Звичайно, прикладний характер предметів професійного циклу не викликає сумніву. Однак, загальна мета освіти значно ширша за виховання корисних навичок. На нашу думку, вона полягає у формуванні системного мислення й розвитку

когнітивних можливостей здобувачів, особливо якщо надалі від їхньої здатності вирішувати нестандартні задачі залежатиме безпека, життя і здоров'я людей. Насамперед маються на увазі майбутні працівники ДСНС.

Окрім цього загального висновку, проведене дослідження представлено такими результатами:

1. «Нова мова – новий світ» – вислів, який характеризує спосіб взаємодії лінгвістичних систем у свідомості мовця. Не секрет, що далеко не всі слова однієї мови мають точні еквіваленти в іншій, оскільки поділ реальності на окремі об'єкти в різних культурах здійснюється в різний спосіб і на різних принципах. Таким чином, вивчення іноземної мови –

це не лише розширення термінологічної бази, оволодіння новою системою зв'язування лексичних одиниць в завершені мислені форми, але й розширення світогляду та інтелектуальне зростання.

2. Успішність у вивченні іноземної й рівень володіння рідною мовою перебувають у стійкій діалектичній залежності. З одного боку ми схильні переносити індивідуальний стиль говоріння на всі відомі нам мови, з іншого – опанування іноземною лексикою і граматику збагачує досвід рідного мовлення.

3. Грунтовний підхід до викладання й засвоєння предметів професійного циклу, зокрема у вищих ДСНС, позитивно впливає на процес вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням як з точки зору дидактики, так і у сенсі формування сприятливого психологічного клімату під час занять. Одночасно повторення спеціальних інженерних термінів в іншомовній інтерпретації а також зіставлення вітчизняних й зарубіжних систем класифікації обладнання сприяє поглибленню професійних знань майбутніх рятувальників.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Гелнер, Е. (2003). *Нація та Націоналізм. Націоналізм*. К.: Таксон. <http://litopys.org.ua/gellner/gel.htm>
- Дзюба І. (1998). *Між культурою і політикою*. Національний ун-т “Києво-Могилянська академія”. К.: Сфера.
- Дроздова, В., Рудніцька, К. & Росквас, І. (2023). Інноваційні технології викладання іноземних мов в умовах зростаючого впливу штучного інтелекту на освітні процеси. *Академічні візії*. (26). 1-6. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10257489>
- Зубенко, О. В. (2023) Штучний інтелект і вивчення іноземної мови. *Закарпатські філологічні студії*. 27 (Т 2). 80-83. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.2.15>
- Іванишин, Н. (2023). Професійна іншомовна підготовка майбутніх фахівців цивільного захисту в країнах європейського союзу як педагогічна проблема. *Інноваційна педагогіка*. 65 (Т 1). 178-181. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/65.1.37>
- Іващенко, О. (2024). Зовнішні та внутрішні чинники професійного розвитку особистості майбутнього рятувальника. *Вісник гуманітарного наукового товариства: наукові праці*. (24). 147-152. <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/24064>
- Козубай, І. (2023) Комплексний аналіз впливу штучного інтелекту на викладання та вивчення іноземних мов. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 63. (Т 1). 210-214. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/63-1-32>
- Повшедна, І., & Вітюк П. (2017). Реалізація комунікативного підходу через призму діалогічного мовлення у процесі навчання іноземній мові радіо телефоністів пожежно-рятувальних підрозділів. *Вісник Науково-методичного центру навчальних закладів сфери цивільного захисту*. (26). 56-59. <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/70666/1/d0%9f% d0%be% d0%b2% d1%88% d0%b5% d0%b4% d0%bd% d0%b0% 2056-59.pdf>
- Потебня, О. (1862). *Думка і мова*. https://pidru4niki.com/1151040937734/filosofiya/oleksandr_potebnya_1835-1891
- Рябоконт, Ю., & Оніщенко, Т. (2014) Когнітивні технології у навчанні студентів. *Актуальні питання дистанційної освіти та телемедицини 2014 : матеріали Всеукр. Наук.-практ. Відеоконф. (16-17 жовтня 2014 року м. Запоріжжя)*. 59-61. https://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/5982/1/14_%D0%97%D0%94%D0%9C%D0%A3_%D0%94%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%86.%20%D0%BE%D1%81%D0%B2_59-61.pdf
- Сидоренко, В. (2014). Когнітивні схеми як механізм трансляції культурного досвіду. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури* (3). 18-22. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=555417>
- Субота, Л. (2024). Проблеми формування іншомовної професійної компетентності здобувачів вищої освіти. *Вісник науки та освіти*. 1 (19) 507-515. <https://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/8892/8939>
- Ткаченко, М. (2012). *Олександр Потебня: творець теорії про внутрішню форму слова*. <https://slovopys.kubg.edu.ua/oleksandr-potebnya-tvorets-teorii-pro-vnutrishniu-formu-slova/>
- Evans, V., Dooley, J. & Williams, M. (2016). *Firefighter: Career Paths*. Express Publishing.
- Fox, K. (2004). *Watching the English: The Hidden Rules of English Behaviour*. London: Hodder and Stoughton Ltd. https://www.williamdorrell.co.uk/pdfs/Watching_the_English.pdf
- Nenko, Y. (2025). Systematic and Pedagogical Barriers in Teaching English as a Foreign Language: a Comparative Analysis. *Professional Pedagogics*. 1 (30) 132-141. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.30.132-141>
- Ogden, Ch., & Richards, I. (1989). *The Meaning of Meaning*. Boston: Mariner Books. 396 p. <https://www.amazon.co.uk/Meaning-Influence-Language-Thought-Symbolism/dp/0156584468>

REFERENCES

- Drozdova, V., Rudnitska, K., & Roskvas, I. (2023). Innovative technologies for teaching foreign languages in the context of the growing influence of artificial intelligence on educational processes. *Academic Visions*, (26), 1–6. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10257489>
- Dziuba, I. (1998). *Mizh kulturoiu i politykoiu* [Between culture and politics]. Sfera.
- Evans, V., Dooley, J., & Williams, M. (2016). *Firefighter: Career paths*. Express Publishing.
- Fox, K. (2004). *Watching the English: The hidden rules of English behaviour*. Hodder & Stoughton. https://www.williamdorrell.co.uk/pdfs/Watching_the_English.pdf
- Gellner, E. (2003). *Natsiia ta natsionalizm* [Nation and nationalism]. Taxon. <http://litopys.org.ua/gellner/gel.htm>
- Ivanyshyn, N. (2023). Professional foreign language training of future civil protection specialists in the countries of the European Union as a pedagogical problem. *Innovative Pedagogy*, 65(1), 178–181. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/65.1.37>
- Ivashchenko, O. (2024). External and internal factors of professional development of the future rescuer's personality. *Bulletin of the Humanitarian Scientific Society*, (24), 147–152. <http://repositc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/24064>
- Kozubai, I. (2023). A comprehensive analysis of the impact of artificial intelligence on the teaching and learning of foreign languages. *Current Issues in the Humanities*, 63(1), 210–214. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/63-1-32>
- Lenko, Y. (2025). Systematic and pedagogical barriers in teaching English as a foreign language: A comparative analysis. *Professional Pedagogics*, 1(30), 132–141. <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2025.30.132-141>
- Ogden, C. K., & Richards, I. A. (1989). *The meaning of meaning*. Mariner Books.
- Potebnia, O. (1862). *Dumka i mova* [Thought and language]. https://pidru4niki.com/1151040937734/filosofiya/oleksandr_potebnya_1835-1891
- Povshedna, I., & Vitiuk, P. (2017). Implementation of a communicative approach through the prism of dialogical speech in the process of teaching a foreign language to radio operators of fire and rescue units. *Bulletin of the Scientific and Methodological Center of Educational Institutions of the Sphere of Civil Protection*, (26), 56–59. https://pidru4niki.com/1151040937734/filosofiya/oleksandr_potebnya_1835-1891
- Riabokon, Y., & Onishchenko, T. (2014). Cognitive technologies in student education. In *Current issues of distance education and telemedicine 2014: Materials of the All-Ukrainian scientific-practical video conference* (pp. 59–61). dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/5982/1/14_%d0%97%d0%94%d0%9c%d0%a3_%d0%94%d0%b8%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%bd%d1%86.%20%d0%be%d1%81%d0%b2_59-61.pdf
- Subota, L. (2024). Problems of forming foreign language professional competence of higher education applicants. *Bulletin of Science and Education*, 1(19), 507–515. <https://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/8892/8939>
- Sydorenko, V. (n.d.). Cognitive schemas as a mechanism for the transmission of cultural experience. *NAKKIM Bulletin*, (3), 18–22. <https://www.cecol.com/search/article-detail?id=555417>
- Tkachenko, M. (2012). Oleksandr Potebnia: Creator of the theory of the internal form of the word. <https://slovopys.kubg.edu.ua/oleksandr-potebnia-tvoret-teorii-pro-vnutrishniu-formu-slova/>
- Zubenko, O. V. (2023). Artificial intelligence and foreign language learning. *Transcarpathian Philological Studies*, 27(2), 80–83. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.2.15>